

FRATELLI TUTTI

4.10.2020.

PAPA FRANJO

Radni prijevod sažetka enciklike

SADRŽAJ

UVOD	2
POGLAVLJE 1 – SJENE ZATVORENOG SVIJETA	3
POGLAVLJE 2 – STRANAC NA CESTI.....	4
POGLAVLJE 3 – PROMIŠLJATI I OSTVARITI OTVORENI SVIJET..	5
POGLAVLJE 4 – SRCE OTVORENO ZA CIJELI SVIJET	6
POGLAVLJE 5 – NAJBOLJA POLITIKA.....	7
POGLAVLJE 6 – DIJALOG I DRUŠTVENO PRIJATELJSTVO.....	8
POGLAVLJE 7 – PUTOVI NOVOG SUSRETA	9
POGLAVLJE 8 – RELIGIJE U SLUŽBI BRATSTVA U SVIJETU	10
DODATAK	12
Apel.....	12
Molitva Stvoritelju.....	13
Ekumenska kršćanska molitva	13

UVOD

Nadahnut svetim Franjom Asiškim, papa Franjo nam daje encikliku *Fratelli tutti*, kao prijedlog za oblik života s okusom Evanđelja koji se sastoji u ljubavi prema drugome kao prema bratu, čak i ako je daleko. To je poziv na otvoreno bratstvo (FT 1), da prepoznamo i volimo svaku osobu ljubavlju bez granica, koja ide u susret drugom i sposobna je prijeći sve udaljenosti i iskušenja prepirka, nametanja i predaja (FT 3). *Fratelli tutti* nije sažetak nauka o bratskoj ljubavi, već inzistiranje na njezinoj univerzalnoj dimenziji (FT 6). COVID-19 prekinuo je Papino uređivanje *Fratelli tutti*. Ova je pandemija razotkrila naše lažne sigurnosti i otkrila našu nesposobnost zajedničkog djelovanja i našu razdijeljenost (FT 7). Suočena s različitim načinima uklanjanja ili ignoriranja drugih, enciklika nas poziva da odgovorimo novim snom o bratstvu i društvenom prijateljstvu (FT 6). Sveti Otac želi da u ovo vrijeme koje nam je dano da živimo, prepoznajući dostojanstvo svake ljudske osobe, možemo radati svjetsku težnju za bratstvom među svima (FT 8).

POGLAVLJE 1 – SJENE ZATVORENOG SVIJETA

Prvo poglavlje predstavlja sjene zatvorenog svijeta koje kočje razvoj univerzalnog bratstva (FT 9) i koje se šire svijetom; radi se o okolnostima ljudi koji ozlijeđeni na cesti ostaju isključeni i odbačeni. Sjene bacaju čovječanstvo u zbunjenost, samoću i prazninu. Štoviše, srušeni su snovi o ujedinjenoj Europi i latinoameričkoj integraciji (FT 10), javljaju se zatvoreni nacionalizmi, raste sebičnost i gubitak socijalne osjetljivosti (FT 11). Ekonomija i financije su usvojili izraze poput “otvaranje prema svijetu”. Nameće se kultura koja ujedinjuje svijet, ali dijeli ljude i nacije. Ljudi igraju uloge potrošača i promatrača; globalizirano društvo nas približava, ali nas ne čini više braćom. Sami smo više nego ikad (FT 12). Povijesna spoznaja tone u sjenu, ljudska sloboda bi htjela sve graditi od nule, natjerani smo da konzumiramo bez ograničenja i da živimo individualizam bez sadržaja koji zanemaruje i prezire povijest (FT 13). Šire se novi oblici kulturne kolonizacije; narodi koji prodaju vlastitu tradiciju dopuštaju da im se otkine duša, njihova duhovna fizionomija i moralna dosljednost (FT 14). U sjeni ovog sve zatvorenijeg svijeta velike riječi poput demokracije, slobode, pravde i jedinstva postaju prazne i njima se manipulira (FT 14). Sijanje beznađa i nepovjerenja, ogorčenje, pogoršanje i polarizacija su strategije koje se koriste za dominaciju i napredovanje; negiranje prava na postojanje i razmišljanje pomaže dominaciji i napretku. Politika postaje marketing (FT 15). Neki se dijelovi čovječanstva čine potrošnima u korist nekih koji se smatraju dostojnima života bez ograničenja. Rasipanje i odbacivanje onih koji se više ne smatraju korisnima ili više nisu potrebni, karakteristike su te kulture odbacivanja (FT 18) koja vlada u sjeni zatvorenog svijeta. I dalje postoje nejednakosti pravā (FT 22) i novi oblici ropstva (FT 24). Živimo u “trećem svjetskom ratu u dijelovima” (FT 25), nema horizonata koji bi nas mogli ujediniti (FT 26), sukobi i strahovi se ponovno pojavljuju i pronalaze izraz u stvaranju zidova kako bi se izbjegao susret (FT 27). Dolazi do pogoršanja etike i slabljenja duhovnih vrednota i osjećaja odgovornosti; konačno, raste osjećaj frustracije, usamljenosti i očaja (FT 29). Žrtve smo obmane vjerovanja da smo svemogući i zaboravljamo da smo svi na istom brodu (FT 30). Na granicama se jasno pokazuje nedostatak humanosti, i to pred stvarnošću tisuća ljudi koji bježe od rata, progona i prirodnih katastrofa te traže mogućnosti za sebe i svoje obitelji; istodobno, politički režimi pokušavaju pod svaku cijenu izbjeći dolazak migranata (FT 37), koji se smatraju nedovoljno vrijednima (FT 39). Suočeni sa svim tim, u iskušenju smo da se izoliramo i zatvorimo u sebe ili u svoje interese, no to nikada neće biti put povratka nade i obnove. Put je bliskost i kultura susreta (FT 30). Pandemija COVID-19 natjerala nas je da otkrijemo da pripadamo braći (FT 32); pozvani smo preispitati svoj način života, svoje odnose, organizaciju svojih društava i smisao svog postojanja (FT 33). Imamo iluziju da smo više povezani, čini se da se udaljenosti smanjuju do te mjere da se gubi pravo na intimnost. U digitalnom svijetu urušava se poštovanje drugoga, osjećamo se ovlaštenima ignorirati, držati se na distanci i napasti njegov/njezin život bez imalo srama (FT 42). Iz sjene se rađaju digitalni pokreti mržnje i razaranja (FT 43), agresija se živi bez srama (FT 44), a laži i manipulacije su u porastu; protagonisti destruktivnih fanatizama su i religiozne osobe i katolički mediji (FT 46). Unatoč ovim teškim sjenama, moramo biti odjek tolikih putova nade: Bog nastavlja u čovječanstvo sijati sjeme dobra (FT 54). Papa nas podsjeća da se dobrotā, ljubav, pravda i solidarnost ne postižu jednom zauvijek, nego da se one moraju osvajati svaki dan (FT 11). Sveti otac nas poziva na nadu. Muškarci i žene su žedni, teže za puninom, za životom, da se mjere prema onome što je veliko, onome što ispunjava srce i podiže duh prema velikim stvarima, kao što su istina, dobrotā, ljepota, pravda i ljubav. Nada je sposobna gledati dalje od udobnosti, sigurnosti i kompenzacije koje nas zatvaraju, kako bismo se otvorili velikim idealima (FT 55).

POGLAVLJE 2 – STRANAC NA CESTI

Na cesti je stranac, ranjen i isključen iz sjene zatvorenog svijeta. Pred ovom stvarnošću možemo zauzeti dva stava: nastaviti ili se zaustaviti. Uključivanjem ili isključivanjem definirat će se kakva smo vrsta političke, socijalne i vjerske osobe ili projekta. Papa nam predstavlja parabolu o milosrdnom Samarijancu kao svjetlost nasuprot sjenama (FT 56). Parabola u pozadini ima pitanje: Gdje ti je brat? (Post 4,9). Bog dovodi u pitanje bilo kakav determinizam ili fatalizam koji želi opravdavati ravnodušnost. Omogućuje nam stvaranje kulture u kojoj brinemo jedni o drugima (FT 57), jer svi imamo istog Stvoritelja i naša su prava utemeljena na Njemu. Motivirani smo i pozvani proširiti svoja srca tako da stranac ne bude isključen, to je apel na bratsku ljubav koja odjekuje u Novom zavjetu (FT 61). Ljubav nije briga je li ranjeni brat dolazi odavde ili odatle, ljubav lomi lance i gradi mostove, omogućuje nam izgradnju velike obitelji u kojoj se svi možemo osjećati kao kod kuće, ona zna za suosjećanje i dostojanstvo (FT 62). U paraboli je "napušteni", sam ranjenik koji leži na tlu uz cestu; pored prolaze različite osobe. Samo se jedan zaustavio, približio mu se, liječio ga vlastitim rukama, stavio nešto novca u džep i brinuo se za njega, dao mu svoje vrijeme (FT 63). Bolesno društvo ima iskušenje nezainteresiranosti za druge, okrenuti se, proći i zanemariti. Osjećaj ga uznemirava, muči ga, ne želi gubiti vrijeme na probleme koji su mu strani. Ono se gradi okrećući leđa od boli (FT 64). Papa Franjo nas poziva da budemo poziv građana svoje zemlje i cijeloga svijeta (FT 66). Poziva nas da budemo graditelji novih socijalnih odnosa, da shvatimo da je svačije postojanje povezano s postojanjem drugih: život nije vrijeme koje prolazi, već je vrijeme susreta (FT 66). Poziva nas na obnovu ovoga svijeta koji nas žalosti, da ponovo načinimo zajednicu polazeći od muškaraca i žena koji krhkost drugih čine vlastitom, koji ne dopuštaju isključenje, nego se čine bližnjima, podižu i ponovo osposobljuju palog čovjeka kako bi dobro bilo zajedničko (FT 67). Uključivanje ili isključivanje ranjenog čovjeka na cesti definira sve ekonomske, političke, socijalne i vjerske projekte (FT 69). Priča o dobrom Samaritancu se ponavlja; vidljivi su socijalni i politički nemar, unutarnji i međunarodni sporovi i pljačke zbog kojih ranjeni ostaju na ulici. Danas možemo početi iznova: papa Franjo nas poziva da aktivno sudjelujemo u rehabilitaciji i potpori ranjenih društava (FT 77); moramo pomagati ono što je dobro i staviti se u službu dobra (FT 77). Moguće je krenuti samo odozdo i, od slučaja do slučaja, boriti se za ono što je konkretno i lokalno (FT 78). Poteškoće su prilika za rast, a ne izgovor za tugovanje (FT 78); pozvani smo pozivati i sastati se u "mi" koje je jače od zbroja malih individualnosti. "Cjelina je više od dijelova, a također je i više od njihovog jednostavnog zbroja" (FT 78). Pomirenje će nas uskrsnuti i izgubit ćemo strah (FT 78). Napokon, Isus preobražava način na koji nas vodi da se zapitamo o tome tko su oni koji su nam blizu, odnosno "bližnji": poziva nas da mi sami postanemo blizi, bližnji svima, čak i onima koji su daleko (FT 81). To je univerzalna sposobnost ljubavi sposobna prevladati predrasude, povijesne ili kulturne barijere i sitne interese (FT 82). Važno je da kateheza i propovijed uključuju, na izravan i jasan način, društveni osjećaj postojanja, bratsku dimenziju duhovnosti, vjeru u neotuđivo dostojanstvo svake osobe i razloge za ljubav i prihvaćanje svih (FT 86). Samo tako ćemo moći promišljati i stvarati otvoreni svijet, iskorjenjujući sjene zatvorenog svijeta.

POGLAVLJE 3 – PROMIŠLJATI I OSTVARITI OTVORENI SVIJET

Bog je sveopća ljubav i sve dok smo dio te ljubavi i dijelimo je, pozvani smo na sveopće bratstvo, koje je otvorenost. Ne postoje “drugi” ili “oni”, već samo “mi”. Ljudsko biće može se razviti i pronaći svoju puninu samo iskrenim darom sebe drugima. I neće moći u potpunosti prepoznati vlastitu istinu osim u susretu s drugima. Nitko ne može iskusiti vrijednost života bez konkretnih lica koje ima ljubiti (FT 87). Život postoji tamo gdje postoji veza, zajedništvo, bratstvo; bit će jača od smrti kad se izgradi na istinskim odnosima i vezama vjernosti (FT 87). Svaka zdrava i autentična veza otvara nas drugima, ne možemo svoj život svesti ni na sebe ni na svoju malu grupu (FT 89). Gostoljubivost je konkretan način otvorenosti i susreta (FT 90). Duhovni status ljudskog postojanja definira ljubav, kriterij za konačnu odluku o vrijednosti ljudskog života. Najveća opasnost je ne voljeti (FT 92). Ljubav je više od niza dobrotvornih radnji; one proizlaze iz povezanosti koja sve više okreće prema drugome, smatrajući ga dragocjenim, vrijednim, cijenjenim i lijepim. Samo ovaj način odnosa omogućuje socijalno prijateljstvo koje nikoga ne isključuje i bratstvo otvoreno za sve (FT 94). Vidimo poziv za stvaranje zajednice koju čine braća koja se međusobno pozdravljaju i brinu jedni za druge (FT 96). Sveopća otvorenost nije geografska, već egzistencijalna: to je svakodnevna sposobnost da proširim svoj krug, dosegнем periferiju, one koji se ne osjećaju dijelom mog svijeta interesa, iako su mi blizu. Svaki brat koji pati, koje moje društvo napušta ili ignorira, egzistencijalni je stranac (FT 97). Postoje braća koja se tretiraju kao “prikriveni prognanici”, ljudi s invaliditetom koji postoje bez pripadnosti i sudjelovanja; mnogi su oni kojima je uskraćeno “puno državljanstvo” (FT 98). Ljubav koja se širi izvan granica temelji se na “društvenom prijateljstvu”, preduvjetu za mogućnost sveopće otvorenosti (FT 99). Budućnost nije jednobojna: naša ljudska obitelj mora naučiti živjeti zajedno u harmoniji i miru, a da svi ne moramo biti isti (FT 100). Oni koji se organiziraju sprječavajući bilo kakvu stranu prisutnost koja narušava njihov identitet i organizaciju grupe, isključuju mogućnost da postanu bližnji; netko može biti samo “ortak”, odnosno suradnik za određene interese (FT 102). Bratstvo nije samo rezultat uvjeta poštivanja pojedinačnih sloboda, niti određene regulirane jednakosti (FT 103). Jednakost se ne dobiva apstraktnim definiranjem da su sva ljudska bića jednaka, već je rezultat svjesnog i pedagoškog njegovanja bratstva (FT 104). Da bismo koračali prema socijalnom prijateljstvu i sveopćem bratstvu, potrebno je prepoznati koliko vrijedi ljudsko biće, uvijek i u bilo kojim okolnostima (FT 106); svaki je čovjek dragocjen i ima pravo živjeti dostojanstveno i cjelovito se razvijati. To temeljno pravo ne može poreći nijedna zemlja (FT 110). U tu svrhu papa Franjo nas poziva da promičemo dobro, za sebe i cijelo čovječanstvo: koračamo prema istinskom i cjelovitom rastu (FT 113). To je poziv na solidarnost, na razmišljanje i djelovanje u smislu zajednice, prvenstva života svih u odnosu na prisvajanje dobara od strane nekih. Solidarnost se bori protiv strukturalnih uzroka siromaštva, nejednakosti, nedostatka posla, zemlje i doma, uskraćivanja socijalnih i radnih prava (FT 116). Sva prava na dobra potrebna za cjelovito ostvarenje osoba, uključujući ona na privatno vlasništvo i bilo koja druga, ne smiju otežavati, već olakšavati njihovo ostvarivanje (FT 120). Nitko ne smije biti isključen (FT 121), razvoj mora osigurati ljudska, osobna i socijalna, ekonomska i politička prava, uključujući prava nacija i naroda (FT 122). Poduzetnička aktivnost mora biti usmjerena na napredak drugih ljudi i na prevladavanje bijede (FT 123). Mir ćemo imati tek kad za svakoga budu osigurani zemlja, dom i posao (FT 127). Mir će trajati samo polazeći od globalne etike solidarnosti i suradnje u službi ljudske obitelji (FT 127).

POGLAVLJE 4 – SRCE OTVORENO ZA CIJELI SVIJET

Živimo društveno prijateljstvo, tražimo moralno dobro, socijalnu etiku jer znamo da smo dio sveopćeg bratstva. Pozvani smo na susret, solidarnost i besplatnost. Tvrdnja da su sva ljudska bića braća i sestre obvezuje nas na nove perspektive i razvijanje novih odgovora (*FT 128*). Kad je bližnji migrant, to u sebi uključuje složene izazove. Sve dok ne bude napretka u izbjegavanju nepotrebnih migracija i, u tu svrhu, stvaranju boljih uvjeta u zemljama porijekla za njihov vlastiti cjeloviti razvoj, naša je dužnost poštivati pravo svakog čovjeka da pronađe mjesto gdje može zadovoljiti svoje primarne potrebe i u potpunosti se ostvariti (*FT 129*). Potrudimo se prihvatiti, zaštititi, promovirati i integrirati. U tom je smislu ključno, između ostalog, povećati i pojednostaviti dodjelu viza, usvojiti programe pokroviteljstva, otvoriti humanitarne koridore, ponuditi smještaj, zajamčiti sigurnost i pristup osnovnim uslugama, savjetodavnu pomoć (*FT 130*). Dolazak različitih ljudi pretvara se u dar kada im od srca poželimo dobrodošlicu i kada im se dozvoli da nastave biti svoji (*FT 134*). Besplatnost je sposobnost činjenja stvari jer su one same po sebi dobre, bez nade da će zauzvrat postići bilo kakav rezultat ili nešto zauzvrat (*FT 139*). Samo društvena i politička kultura koja uključuje besplatno prihvaćanje može imati budućnost (*FT 141*). Između globalizacije i lokalizacije mora se stvoriti zdrava napetost; potrebna nam je globalna dimenzija kako bismo izbjegli pad u svakodnevnu bijedu, a lokalna dimenzija da bismo hodali nogama po zemlji (*FT 142*). Nije moguće biti lokalni na zdrav način bez iskrene otvorenosti prema univerzalnom, ne dopuštajući biti izazvan onim što se događa negdje drugdje, ne dopuštajući obogaćenje od drugih kultura (*FT 146*). Svaka zdrava kultura je otvorena i gostoljubiva (*FT 146*). Svijet raste i ispunjava se ljepotom zahvaljujući sintezama koje nastaju između otvorenih kultura (*FT 148*). Ljudsko je biće susjedno biće koje nema granica (*FT 150*).

POGLAVLJE 5 – NAJBOLJA POLITIKA

Najbolja politika je u službi zajedničkog i općeg dobra, ona je za ljude i s ljudima, to jest narodna je, sa socijalnim dobročinstvom, koja traži ljudsko dostojanstvo, a mogu je provoditi muškarci i žene koji, s političkom ljubavlju, integriraju ekonomiju u socijalni, kulturni i narodni politički projekt. Da bi se omogućio razvoj svjetske zajednice, sposobne ostvariti bratstvo, polazeći od naroda i država koji žive društveno prijateljstvo, potrebna je najbolja politika. Politika stavljena u službu istinskog općeg dobra (FT 154). Takva se politika razlikuje od populizma koji nastaje kad politički vođa iskorištava narodnu kulturu, pod ideološkim znakom u službi vlastitog osobnog projekta i svog ostajanja na vlasti (FT 159). Ono što je zbilja narodno je ono što promiče dobro naroda i osigurava svima priliku da u njima klije sjeme koje je Bog stavio u svakoga od njih (FT 162). Pomaganje siromašnima mora im omogućiti dostojanstven život radom; nema goreg siromaštva od onoga koje lišava rada i dostojanstva (FT 162). Dobrotvornost se izražava u susretu od osobe do osobe, kada dođe do dalekog, pa čak i zanemarenog brata i sestre. Također je potrebno poticati misticizam bratstva, učinkovitiju svjetsku organizaciju, koja će pomoći u rješavanju gorućih problema napuštenih koji pate i umiru u siromašnim zemljama (FT 165). Obrazovna predanost, razvijanje navika solidarnosti, sposobnost cjelovitijeg razmišljanja o ljudskom životu i duhovna dubina nužne su stvarnosti kako bi se ljudskim odnosima dala kvaliteta (FT 167). Potrebna nam je politika koja u središte stavlja ljudsko dostojanstvo i na ovom stupu gradimo alternativne društvene strukture (FT 168). Potrebno je razmisliti o uključivanju narodnih pokreta koji animiraju vladine strukture onom bujicom energije koja proizlazi iz sudjelovanja isključenih u izgradnji zajedničke sudbine. Moramo prevladati ideju socijalne politike prema siromašnima, ali bez siromašnih (FT 169). Potrebna je reforma *Organizacije Ujedinjenih naroda i međunarodne ekonomske i financijske arhitekture* kako bi koncept obitelji nacija mogao postati stvarno konkretan. Pravda je neophodan uvjet za postizanje univerzalnog bratstva (FT 173). Politika se ne smije podrediti ekonomiji, a ekonomija se ne smije podrediti diktatu i paradigmi učinkovitosti tehnokracije (FT 177). Politička veličina pokazuje se kada se djeluje na temelju velikih principa i razmišljanja o dugoročnom općem dobru (FT 178). Papa Franjo poziva nas na društveni i politički poredak čija je duša socijalno dobročinstvo. Poziva nas da preispitamo politiku, jedan od najdragocjenijih oblika dobročinstva, jer ona traži opće dobro (FT 180). Ova politička dobrotvornost pretpostavlja socijalni osjećaj koji nas navodi da tražimo dobro svih ljudi (FT 182). Polazeći od "socijalne ljubavi", moguće je napredovati prema civilizaciji ljubavi na koju se svi možemo osjećati pozvanima (FT 183). To je sila sposobna probuditi nove načine za suočavanje sa svjetskim problemima i dubinsko obnavljanje struktura, društvenih organizacija i pravnih sustava (FT 183). Dobročinstvu je potrebno svjetlo istine, svjetlo razuma i vjere (FT 185). Političari su pozvani brinuti se o krhkosti naroda i pojedinaca (FT 188). Političar je tvorac, graditelj s velikim ciljevima, širokog, realističnog i pragmatičnog izgleda, čak i izvan svoje zemlje (FT 188). Pozvan je na odricanja koja omogućuju susret i traži usmjerenost na određene teme (FT 190). Čak i u politici ima mjesta za nježnost, odnosno ljubav koja postaje bliska i konkretna. To je pokret koji kreće od srca i put kojim su prošli najhrabriji i najjači muškarci i žene (FT 194). Političar sebi mora postaviti sljedeća pitanja: "Koliko sam ljubavi uložio u svoj posao? U čemu sam postigao da narod napreduje? Kakav sam dojam ostavio na život društva? Koje sam stvarne poveznice izgradio? Koje sam pozitivne snage oslobodio? Koliko sam društvenog mira posijao? Što sam proizveo na povjerenom mi mjestu?" (FT 197).

POGLAVLJE 6 – DIJALOG I DRUŠTVENO PRIJATELJSTVO

Dijalog poštuje, dopušta i traži istinu; dijalog rađa kulturu susreta, odnosno susret postaje stil života, strast i želja. Tko razgovara, ljubazan je, drugog prepoznaje i poštuje. Približavanje, izražavanje, osluškivanje, međusobno gledanje, upoznavanje, pokušavanje razumijevanja, traženje dodirnih točaka, sve je to sažeto u glagolu “razgovarati” (FT 198). Jedna zemlja raste kad njena različita kulturna bogatstva međusobno konstruktivno razgovaraju: narodna kultura, sveučilišna kultura, kultura mladih, umjetnička i tehnološka kultura, ekonomska kultura, kultura obitelji i medija (FT 199). Autentični društveni dijalog pretpostavlja sposobnost poštivanja gledišta drugoga, prihvaćajući mogućnost da sadrži legitimna uvjerenja ili interese (FT 203). Da bi društvo imalo budućnost, mora razviti iskreno poštivanje istine ljudskog dostojanstva, čemu se i mi pokoravamo. Društvo je plemenito i ugledno i zato što njeguje potragu za istinom i svoju vezanost za temeljne istine (FT 207). Relativizmom se riskira da će moćni ili najspretniji uspjeti nametnuti pretpostavljenu istinu (FT 209). U pluralističkom društvu dijalog je najprikladniji način da se prepozna ono što se uvijek mora afirmirati i poštivati, a što nadilazi povremeni pristanak. Postoje neke trajne vrijednosti koje daju čvrstinu i stabilnost socijalnoj etici (FT 211). Dostojanstvo drugih mora se poštivati u svakoj situaciji, jer u njima postoji vrijednost koja nadilazi materijalne stvari i okolnosti, i koja zahtijeva da se s njima postupa na drugi način (FT 213). Život je umjetnost susreta. Mnogo puta nas je Papa pozvao da izgradimo kulturu susreta, koja nadilazi dijalektičke rasprave koje stavljaju jedno protiv drugog. To je životni stil koji nastoji oblikovati tu mnogostrukost koja predstavlja društvo u kojem razlike koegzistiraju integrirajući, obogaćujući i prosvjetljujući jedni druge, iako to uključuje rasprave i nepovjerenje. To podrazumijeva uključivanje perifernih dijelova (FT 215). Riječ “kultura” ukazuje na nešto što je prodrlo u ljude, njihova najdublja uvjerenja i način života. “Kultura susreta” znači da smo kao ljudi strastveni u želji da se upoznamo, tražimo dodirne točke, gradimo mostove, planiramo nešto što uključuje sve. Ovo je postalo težnja i način života. Predmet ove kulture su ljudi (FT 216). Užitak prepoznavanja drugoga podrazumijeva uobičajenu sposobnost prepoznavanja prava drugoga da bude svoj i da bude drugačiji (FT 218). Stvarni i uključivi društveni sporazum mora biti i “kulturni sporazum”, koji poštuje i preuzima različite svjetonazore, kulture i stilove života koji zajednički postoje u društvu (FT 219). Kulturni sporazum pretpostavlja odricanje od jednoobraznog razumijevanja identiteta nekog mjesta i zahtijeva poštivanje različitosti nudeći joj načine promocije i društvene uključenosti (FT 220). Ovaj sporazum također zahtijeva prihvaćanje mogućnosti odricanja od nečega za opće dobro (FT 221).

POGLAVLJE 7 – PUTOVI NOVOG SUSRETA

Potrebno je zaliječiti rane i vratiti mir. Trebamo smjelost (FT 225) i istinu; oni koji su se susreli govore polazeći od istine, jasne i gole (FT 226). Samo polazeći od povijesne istine činjenica, ljudi će moći ustrajno i trajno nastojati razumjeti jedni druge i pokušati novu sintezu za dobro svih (FT 226). Istina je nerazdvojni suputnik pravde i milosrđa, neophodan za izgradnju mira (FT 227). Put do mira ne zahtijeva homogenizaciju društva, ali svakako nam omogućuje zajednički rad. Može ujediniti mnoge u provođenju zajedničkih istraživanja. Potrebno je pokušati prepoznati probleme kroz koje društvo prolazi kako bi se prihvatilo da postoje različiti načini sagledavanja i rješavanja poteškoća. Drugi nikada ne smije biti zatvoren u onome što je mogao reći ili učiniti, već ga se mora promatrati kroz obećanja koje nosi u sebi, obećanja koje uvijek ostavlja tračak nade (FT 228). Istinsko pomirenje postiže se proaktivno (FT 229). Mukotrpna predanost prevladavanju onoga što nas dijeli, a da nitko ne izgubi identitet, pretpostavlja da u svima ostane živ temeljni osjećaj pripadnosti (FT 230). Nema konačne točke u izgradnji socijalnog mira u nekoj zemlji, već je to “zadatak koji ne daje vremena za predah i koji zahtijeva predanost svih” (FT 232). Oni koji tvrde da donose mir u društvo ne smiju zaboraviti da nepravda i nedostatak cjelovitog ljudskog razvoja ne dopuštaju stvaranje mira (FT 235). Ako je pitanje počinjanja ispočetka, uvijek će se kretati od posljednjih (FT 235). Neki radije ne govore o pomirenju, jer vjeruju da su sukobi, nasilje i prijelomi dio normalnog funkcioniranja društva (FT 236). Ali opraštanje i pomirenje teme su od velike važnosti u kršćanstvu i drugim religijama (FT 237). Isus Krist nikada nije pozivao na poticanje nasilja ili netrpeljivosti. I sam je otvoreno osudio upotrebu sile da bi se nametnuo drugima (FT 238). Ne radi se ovdje ni o pitanju nuđenja oprosta odricanjem od svojih prava pred korumpiranom moćnom osobom, zločincem ili nekim tko narušava naše dostojanstvo (FT 241). Nije lak zadatak prevladati gorko nasljeđe nepravde, neprijateljstva i nepovjerenja koje je sukob ostavio. To se može postići samo nadvladavanjem zla dobrom (FT 243). Pomirenje ne zazire od sukoba, već se dobiva “u” sukobu, prevladavajući ga dijalogom i transparentnim, iskrenim i strpljivim pregovaranjem (FT 244). Od onih koji su puno pretrpjeli na nepravedan i okrutan način, ne bi se trebalo tražiti svojevršno “društveno oproštenje” (FT 246). Pomirenje je osobna stvar i nitko ga ne može nametnuti cijelom društvu, čak i kad ga mora promovirati (FT 246). Nije moguće odrediti “opće pomirenje” (FT 246). Nikada se ne smije predlagati zaborav (FT 246). Bez pamćenja nema napretka (FT 249). Oni koji uistinu opraštaju, ne zaboravljaju, već se odriču da njima vlada ista razarajuća sila koja ih je povrijedila (FT 251). Ovdje se ne radi o nekažnjavanju; pravda se traži iz same ljubavi prema pravdi, iz poštovanja prema žrtvama, kako bi se spriječili novi zločini i zaštitilo opće dobro (FT 252). Rat je uskraćivanje svih prava i dramatičan napad na okoliš. Ako želimo autentični cjeloviti ljudski razvoj za sve, moramo nastaviti ne umarajući se u opredjeljenju za izbjegavanje rata između nacija i naroda (FT 257). Rat ne možemo smatrati rješenjem; vrlo je teško podržati racionalne kriterije razvijene u drugim stoljećima da bi se moglo govoriti o mogućem “pravednom ratu”. Nema više rata! (FT 258). Krajnji cilj potpune eliminacije nuklearnog oružja postaje i izazov i moralni i humanitarni imperativ (FT 262). Smrtna kazna je moralno neprihvatljiva i više nije potrebna na kaznenoj razini (FT 263). Ona je nedopustiva (FT 263) i Crkva je odlučna u predlaganju da se ona ukine u cijelom svijetu (FT 263). Doživotni zatvor je skrivena smrtna kazna (FT 268).

POGLAVLJE 8 – RELIGIJE U SLUŽBI BRATSTVA U SVIJETU

Polazeći od prepoznavanja vrijednosti svake ljudske osobe kao stvorenja pozvanog da bude Božje dijete, različite religije daju dragocjen doprinos za izgradnju bratstva i za obranu pravde u društvu. Dijalog između religija želi uspostaviti prijateljstvo, mir, sklad i podijeliti moralne i duhovne vrijednosti i iskustva u duhu istine i ljubavi (FT 271). Dijelimo krajnji temelj: otvorenost prema Ocu svih. Samo s tom sviješću o djeci koja nisu siročad možemo živjeti u miru među sobom. Razum sam može prihvatiti jednakost među ljudima i uspostaviti građanski suživot među njima, ali nije u stanju uspostaviti bratstvo (FT 272). Transcendentno dostojanstvo ljudske osobe, vidljive slike nevidljivog Boga, upravo je iz tog razloga, predmet prava koja nitko ne može prekršiti (FT 273). Učiniti Boga prisutnim dobro je za naša društva, traženje Boga iskrenog srca pomaže nam da se prepoznamo kao suputnici na putu, istinska braća (FT 274). Crkva poštuje autonomiju politike, ali ne smije ostati po strani u izgradnji boljeg svijeta, niti zanemariti buđenje duhovnih sila koje čine sav društveni život plodnim. Vjerski se službenici ne smiju baviti stranačkom politikom, ali ne smiju se odricati ni političke dimenzije postojanja koja podrazumijeva pozornost na opće dobro i brigu za cjeloviti ljudski razvoj (FT 276). Kršćanski identitet Crkve cijeni djelovanje Boga u drugim religijama, i “ne odbacuje ništa od istine i svetosti u tim religijama”. Ipak, kao kršćani, ne možemo sakriti da ćemo, ako glazba Evanđelja prestane vibrirati u našim utrobama, izgubiti radost koja proizlazi iz samilosti, nježnosti koja proizlazi iz povjerenja, sposobnost pomirenja koja svoj izvor pronalazi u trajnoj spoznaji da smo oni kojima je oprošteno i koji su poslani. Za nas ovaj izvor ljudskog dostojanstva i bratstva leži u Evanđelju Isusa Krista. Iz toga izvire za kršćansku misao i za djelovanje Crkve primat koji je dan relaciji, susretu sa svetim otajstvom drugoga, sveopćem zajedništvu s cijelim čovječanstvom kao pozivu svih (FT 277). Naša je Crkva pozvana utjeloviti se u svakoj situaciji. Prisutna kroz stoljeća na svakom mjestu na zemlji - ovo znači “katolička” - ona može shvatiti, polazeći od vlastitog iskustva milosti i grijeha, ljepotu poziva na sveopću ljubav. Doista, “sve što je ljudsko tiče se nas. Gdje god se sastaju vijeća naroda kako bi utvrdili ljudska prava i dužnosti, mi smo počašćeni kad nam je dopuštamo sjediti među njima”. Za mnoge kršćane ovo putovanje bratstva ima i Majku koja se zove Marija. Ovo sveopće majčinstvo ona je primila pod križem i njezina je pažnja usmjerena ne samo na Isusa već i na “ostatak njegovih potomaka”. Snagom Uskrsloga ona želi roditi novi svijet, u kojem smo svi mi braća i sestre, u kojem ima mjesta za svaki odbačeni dio naših društava, u kojem blistaju pravda i mir (FT 278). Kao kršćani tražimo, u zemljama u kojima smo manjina, da nam bude zajamčena sloboda, baš kao što je tražimo za one koji nisu kršćani ondje gdje su oni manjina. Tolike su i važne stvari koje su nam zajedničke da je moguće identificirati način mirnog, uređenog i mirnog suživota, u prihvaćanju različitosti i u radosti biti braća jer smo djeca jednog Boga (FT 279). Molimo Boga da ojača jedinstvo u Crkvi, jedinstvo obogaćeno različitostima koje se pomiruju djelovanjem Duha Svetoga. Još uvijek nedostaje proročki i duhovni doprinos jedinstvu među svim kršćanima (FT 280). Među religijama je moguć put mira. Polazište mora biti Božji pogled, jer „Bog ne gleda očima, Bog gleda srcem“ (FT 281). Kao vjernici imamo izazov vratiti se svojim izvorima kako bismo se usredotočili na ono bitno: štovanje Boga i ljubav prema bližnjemu, tako da neki aspekti našeg naučavanja, izvan njihova konteksta, ne završe u hranjenju oblika prezira, mržnje, ksenofobije, negiranja drugog. Nasilje nema temelj u temeljnim vjerskim uvjerenjima, već u njihovim iskrivljavanjima (FT 282). Bogoštovlje, iskreno i ponizno, “ne dovodi do diskriminacije, mržnje i nasilja, već do poštivanja svetosti života, poštivanja dostojanstva i slobode drugih i predanosti s ljubavlju za dobrobit svih”. Vjerska uvjerenja u vezi sa svetim značenjem ljudskog života omogućuju nam da “prepoznamo temeljne vrijednosti zajedničkog čovječanstva,

vrijednosti u ime kojih možemo i moramo surađivati, graditi i dijalogizirati, opraštati i rasti, dopuštajući svim različitim glasovima da tvore plemenitu i skladnu pjesmu, umjesto fanatičnih krikova mržnje” (*FT* 283). Kao vjerski vođe pozvani smo biti istinski “ljudi dijaloga”, djelovati u izgradnji mira ne kao oni koji su između, već kao autentični posrednici. Svatko od nas pozvan je biti zanatlija mira, povezujući, a ne dijeleći, gaseći, a ne podržavajući mržnju, otvarajući putove dijaloga, a ne gradeći nove zidove! (*FT* 284).

Apel

Bog, Svemogući, nema potrebu da ga itko brani i ne želi da se njegovo ime koristi za teroriziranje ljudi. Stoga želim ponoviti poziv na mir, pravdu i bratstvo koji smo zajedno izgradili:

U ime Boga koji je stvorio sva ljudska bića jednakima u pravima, dužnostima i dostojanstvu pozvavši ih da žive zajedno kao sestre i braća, da nastanjuju zemlju i pronose njome vrednote dobra, ljubavi i mira;

U ime nevine ljudske duše kojoj je Bog zabranio ubiti, tvrdeći da onaj tko ubije osobu zapravo kao da je ubio cijelo čovječanstvo i tko god je spasi kao da je spasio cijelo čovječanstvo;

U ime siromašnih, jadnih, potrebitih i marginaliziranih, za koje nam je Bog zapovjedio da im pomažemo, obvezujući time sve ljude, osobito svakog dobrostojećeg i bogatog čovjeka;

U ime siročadi, udovica, izbjeglica i onih koji su prognani iz svojih domova i zemalja, u ime svih žrtava ratova, progona i nepravdi, u ime slabih, onih koji žive u strahu, ratnih zarobljenika i zlostavljanih bilo gdje u svijetu, bez razlike;

U ime naroda koji su izgubili sigurnost, mir i mogućnost zajedničkog života, postajući žrtve razaranja, tragedija i ratova;

**U ime ljudskog bratstva koje obuhvaća sve ljude, te ih ujedinjuje i čini jednakima;
U ime ovog bratstva razorenog politikom ekstremizma i podjela, te sustavima nezasićene zarade i tendencijama ideologija mržnje koje manipuliraju djelovanjem i budućnošću ljudi;**

U ime slobode koju je Bog dao svim ljudskim bićima, stvarajući ih slobodnima i razlikujući ih po tom daru (od drugih stvorenja);

U ime pravde i milosrđa, temelja napretka i ugaonog kamena vjere;

U ime svih ljudi dobre volje prisutnih u svakom kutku zemlje;

U ime Boga i svega navedenoga, prihvaćamo usvajanje kulture dijaloga kao puta, zajedničke suradnje kao kodeksa ponašanja, uzajamnog razumijevanja kao metode i kriterija.

(FT 285)

Charles de Foucauld pomaknuo je svoj ideal potpune predanosti Bogu prema identifikaciji s najmanjima, napuštenima u dubinama afričke pustinje. U tom je kontekstu izražavao je svoju težnju da svakog čovjeka osjeća kao brata i zamolio prijatelja: “Moli Boga da budem uistinu svima brat”. U konačnici, želio je biti “brat svega svijeta”. Ali samo poistovjećujući se s najmanjima, postao je brat svih. Neka Bog nadahne ovaj ideal u svakome od nas. Amen (FT 287).

Molitva Stvoritelju

Gospodine i Oče čovječanstva, koji si stvorio sva ljudska bića s istim dostojanstvom, ulij u naša srca bratski duh. Ispuni nas vjerom u nam san o novom susretu, dijalogu, pravdi i miru. Potakni nas na stvaranje zdravijeg društva i vrjednijeg svijeta, bez gladi, bez siromaštva, bez nasilja, bez ratova. Neka se naše srce otvori svim narodima i državama svijeta, kako bismo prepoznali ljepotu i dobrotu koju si u svakome od njih posijao, i mogli stvoriti veze jedinstva, zajedničkih projekata i zajedničkih nada. Amen.

Ekumenska kršćanska molitva

Bože naš, Trojstvo ljubavi, iz snažnog zajedništva tvoje božanske bliskosti izlij među nas rijeku bratske ljubavi. Daj nam ljubav koja se pokazala u Isusovim gestama, u njegovoj obitelji iz Nazareta i u prvoj kršćanskoj zajednici. Daj nama kršćanima da živimo Evanđelje i da prepoznamo Krista u svakom čovjeku, da ga vidimo razapetog u tjeskobi napuštenih i zaboravljenih ovoga svijeta i uskrslog u svakom bratu koji ustane. Dođi, Duše Sveti! Pokaži nam svoju ljepotu koja se ogleda u svim ljudima na zemlji, da otkrijemo da su svi važni, da su svi neophodni, da su to različita lica istog čovječanstva koje Bog voli. Amen.